

Andreas Kloke: Euron, den grekiska krisen och vänstern

[Artikel ur *International Viewpoint*, oktober 2012. Andreas Kloke är en ledande medlem i OKDE-Spartakos, Fjärde internationalens grekiska sektion. Han har sedan 2000 regelbundet bidragit till *International Viewpoint*. Översättning från engelska, Göran Källqvist.]

När detta skrivs i början av september förväntas den grekiska regeringen snart förkunna sitt nya "åtstramningsprogram" – givetvis i förbund med trojkan – som kommer att inleda ytterligare en omgång för att kasta in arbetande och ungdomar, pensionärer, invandrare i ännu djupare misär.¹ Men det är fullt möjligt "att grekerna kan bespara sig besväret med det ekonomiska paketet. Regeringarna i Europa förbereder sig långt i förväg och förväntar sig att långivarnas och trojkans (EU-kommissionen, Europeiska centralbanken (ECB) och Internationella valutafonden (IMF)) nästa rapport kommer att hitta nya hål i budgeten. I så fall kommer en verklig nödsituation, upplösning av valutaunionen, att hamna på dagordningen."² Ett reportage i den konservativa tyska tidningen *Frankfurter Allgemeine* hade samma innebörd, och gavs en avslöjande rubrik: "De hemliga planerna för eurons sammanbrott – banker och företag förbereder möjligheten av att euron kan falla sönder. De lagrar kontanter, förändrar kontrakt och övar på hur de ska införa den nya drachman." (25 augusti.)

Oavsett om Grekland kommer att kastas ut ur eurozonen eller ej, så måste den grekiska arbetarrörelsen sträva efter att besegra härskarnas politik med hjälp av strejker, ockupationer och andra motståndsaktioner. Samtidigt uppstår frågan om en annan politik, en politik som kan öppna en väg ut ur krisen med dess katastrofala sänkning av levnadsstandarden, sammanbrottet för de sista resterna av borgerlig demokrati och de växande fascistiska tendenserna. Ett av de huvudproblem som uppstod inom den grekiska vänstern – och i viss mån inom den bredare europeiska vänstern – i och med införandet av memorandumpolitiken, och som har lett till omstridda och olika syn på den ekonomiska politiken för att bekämpa krisen, är om Grekland ska försöka stanna kvar i eurozonen eller återinföra sin egen nationella valuta (återgå till drachman).

Denna fråga spelade en betydelsefull roll under årets valkampanjer. Rädslan för att uteslutas ur euron och hotet att betalningarna av löner och pensioner kunde stoppas helt och hållet, det vill säga "fullständig ödeläggelse" (som den tyska tidningen *Bild* skrev till de "kära grekerna" den 15 juni) övertygade uppenbarligen många att på nytt lägga sin röst på memorandumpartierna Ny demokrati (ND) och PASOK den 17 juni. Ledningen för vänsteralliansen SYRIZA hade också förbundit sig att hålla kvar landet i eurozonen, och trots att den hade inlett en offensiv mot memorandumpolitiken hade den förbundit sig att sträva efter en överenskommelse med långivarna och trojkan, och på så sätt hoppas att få till stånd en delvis lättnad av deras krav.

Kan Grekland bli kvar i euron?

SYRIZA:s linje kan bara vara meningsfull om det finns realistiska framtidsutsikter för en sådan kompromiss. Men det var uppenbart att varken trojkan i allmänhet eller regeringarna i Berlin och Paris i synnerhet, hade minsta intresse av att förhandla med en möjlig "vänsterregering" som bildats av SYRIZA för att diskutera möjliga förändringar av de existerande låneöverenskommelserna. Dessa överenskommelser dömer Grekland – eller mer exakt dess arbetande folk och alla förtryckta – till att skövlas bort utan framtidsutsikter. Det är givetvis en helt annan fråga huruvida trojkan och den grekiska regeringen bluffade. Icke desto mindre visar den senaste utvecklingen och bedömningarna att det verkligen skulle bli mycket svårt om Grekland drog sig ur eurozonen. Det skulle

1 "Exploatering utan slut", den tyska vänstertidningen *Junge Welt*, 5 september 2012.

2 "I väntan på den grekiska härdsmltan", *Frankfurter Rundschau*, 21 augusti 2012.

resa många frågor för andra länder inom eurozonen, och för hela den internationella kapitalistiska ekonomin. Ändå övervägs det alltmer på allvar eftersom det inte är så lätt att fortsätta affärerna som vanligt. SYRIZA:s ledning hade inför valet i juni inget mer gömt i rockärmen för att gå mot de makthavandes massiva skrämselfkampanj i både Grekland och Europa. För alla de som ville undvika katastrofen (!?) att Grekland sparkades ut ur euron var med andra ord det enda förnuftiga att rösta på exempelvis ND och inte på SYRIZA.

Det bör påpekas att den ståndpunkt som intogs under junivalen av de inom den grekiska vänstern som förespråkar att man ska behålla euron – nämligen Tsipras' ledning i SYN-partiet³ och en del av de organisationer som tillhör SYRIZA⁴ – blir allt mindre övertygande. Om eurozonens ”centrum”, det vill säga speciellt Tyskland, öppet funderar på om ”Grexit” (att Grekland utesluts från euron) i slutändan kan bli det billigaste och mest förnuftiga alternativet, då borde den grekiska vänstern – och troligen även andra – planera för hur man ska fortsätta utan euron. ”Argumentet” att det bara är med euron som Grekland kan undvika ytterligare utarmning är helt klart ogiltigt eftersom memorandumpolitiken och ett ovillkorligt bevarande av eurozonen är de viktigaste orsakerna till det pågående sociala förfallet.

Otvivelaktigt kan Grekland bara *slutgiltigt* räddas med hjälp av en arbetarvänlig politik i europeisk skala, med hjälp av en radikal omläggning av produktionen och distributionen till det arbetande folkets förmån och allt som följer med det. Det skulle kräva en grundläggande förändring av den europeiska politikens inriktning, som *verkligt* skulle innebära att ”centrum” skulle stöda och hjälpa till att rädda ”periferin” (de så kallade PIGS-länderna) – och inte bara lån som är utformade för att ge bankerna vinster med hjälp av orimliga räntor. Men det är viktigt att påpeka att chanserna för att EU:s institutioner kommer att göra en omedelbar förändring i denna riktning inte är särskilt gynnsamma. I centrums största länder, Frankrike och Tyskland, skulle bara vänsterpartierna, det tyska ”Die Linke”, den franska Vänsterfronten, NPA, etc, förespråka en sådan förändring – med den tyske vänsterpolitikern Gysis ord en ny ”Marshallplan” för Grekland och periferin. Men dessa partier representerar för närvarande mindre än 20% av väljarna i Frankrike och troligen mindre än 10% i Tyskland.

EU:s institutioner är också fullständigt odemokratiska och hierarkiskt organiserade. De fogar sig till 100% efter de västeuropeiska härskande klassernas – inklusive Greklands – imperialistiska projekt att försäkra sig om och förbättra de bästa platserna på världsmarknaden i konkurrens med andra imperialistiska block. Avtalen (från Maastricht till Lissabon), den senaste reaktionära ”europeiska finanspakten” och införandet av euron, alla tjänade de finanskapitalets och de multinationella företagens intressen i ”centrum”. De fortsätter att göra det, i huvudsak under tysk ledning. För övrigt är det alltså inte rätt att tro att en ”Europavänlig” inställning i grunden är mer ”progressiv” eller ”internationalistisk” i socialistisk mening. EU:s och eurozonens institutioner är helt klart definierade till de kapitalistiska klassernas fördel och kan därmed inte ”reformas” för att tjäna arbetarna. De måste i slutändan upplösas och ersättas av arbetardemokratiska och självstyrande institutioner.

Den europeiska periferin och centrum

I och med inledningen av den ekonomiska krisen 2008 skärptes uppdelningen av Europas länder i

3 SYN (Synaspismos) är ett vänsterreformistiskt parti med sitt ursprung inom eurokommunismen och dominerar SYRIZA.

4 Dessa organisationer innefattar AKOA, i viss mån DEA (”Internationalistiska arbetarvänstern”), en halv-trotskyistisk organisation som formulerade parollen ”Inga uppoffringar för euron, lita inte på drachman”, liksom gruppen ”Kokkino” (”Röd”). KOE (”Grekiska kommunistiska organisationen”), en organisation med sitt ursprung inom maoismen och näst SYN den största organisationen i SYRIZA, anser emellertid att Grekland återigen är ett ockuperat land som måste återerövra sitt nationella oberoende från trojkan för att åter inleda en politik av nationell utveckling.

”centrum” och ”periferi”. Det visar att det idag inte finns någon ”europeisk solidaritet” som fungerar, utan bara de enskilda härskande nationella klassernas skoningslösa egenintressen. Löntagarna i de svagare länderna måste ta krisens alla kostnader och konsekvenser. På grund av den maktbalans som existerar i EU och inom eurozonen är det extremt osannolikt att ”euroobligationer” – det vill säga lån till extremt låg ränta likt de som ECB beviljar privata banker – kan rädda länderna i periferin ur skuldkrisen inom en förutsebar framtid. Mario Draghis tillkännagivande att ECB i framtiden kommer att köpa statsobligationer som utfärdats av eurozonens länder förändrar inte denna situation i någon betydande grad.

Det påverkar inte behovet av internationell solidaritet från centrumets sida med periferin. Det är ett krav för arbetarrörelsen och vänstern. Självklart finns det stora utvecklingsmöjligheter, men också ett behov att komma ikapp, eftersom de utsugas och förtrycktas samarbete och organisering i fackföreningar, rörelser och vänstern på europeisk nivå fortfarande ligger långt efter de härskande klassernas och deras politiska institutioners välorganiserade internationella samarbete.

Memorandumpolitiken har redan lett till nästan fullständigt socialt förfall, till en BNP-minskning på omkring 20% på 4 år, dramatiskt ökad arbetslöshet – i synnerhet för den unga generationen – och till en brant ökning av självmordssiffrorna. Dessa trender kommer att skärpas med det andra memorandumet från februari, PSI-överenskommelsen, finanspakten, de senaste ”åtstrammingsåtgärderna” på 11,5 miljarder euro. De kommer att leda till ännu sämre arbetsförhållanden, möjligen att de kvarvarande socialförsäkringsfonderna kollapsar, utförsäljning av nationella egendomar och själva arbetskraften. I bästa fall kommer den offentliga skulden 2020 att vara 120% av BNP, samma siffra som 2009. Även om man antar en mycket gynnsam ekonomisk utveckling inom överenskommelsernas ramar, så kommer skulden 2020 att uppgå till 174% av BNP – om man antar en årlig inkomstökning på 1% inom den primära sektorn (råvaror, jordbruk, etc), en inflation på 1-1,5% och en årlig tillväxt på 1%. Tillväxten måste uppgå till helt osannolika 4,5% för att begränsa skulden till 120%.⁵ Vi behöver inte nämna att denna situation är fullkomligt ohållbar för Grekland.

Likaså finns det ingen tvekan om att bekymren inte kan tillskrivas inhemska faktorer som överdrivna kostnader för samhällsservice, korrupktion, ovilja att arbeta, etc, som det har ryktats om i media hemma och utomlands. Problemen orsakas av effekterna från 2008-2009 års kapitalistiska världskris som har pressat upp de privata och offentliga skulderna till nya höjder över hela världen. Men det finns också ett strukturellt problem. Avgörande för den europeiska periferins speciellt besvärliga situation är själva eurons felaktiga utformning, som nu innebär att eurozonen har blivit hela världsekonomin Akilleshäla. För periferin innebar eurons medfödda defekt att deras konkurrenskraft sjönk drastiskt, och det är nu inte längre möjligt för dessa länder att uppväga denna tendens – som alltid har funnits – genom att devalvera sina egna nationella valutor i förhållande till centrumets valutor.

Resultatet har blivit ständigt ökande underskott för periferin, vilket är helt tydligt i utvecklingen av handelsbalansen mellan centrum och periferin från 1999, innan euron infördes, till 2007, innan den stora krisen bröt ut – en period då periferin verkade må bra. Tysklands betalningsbalans ökade från -1,3% (1999) till 7,7% (2007). Detta berodde på Tysklands fullständigt ensidigt exportinriktade ekonomi. De fördelar som Tyskland hade krävde praktiskt taget sjunkande reallöner och lade den tyngsta bördan på periferin, där betalningsbalansen utvecklades i negativ riktning: i Irland sjönk den från 0,3% (1999) till -5,4% (2007), i Portugal från -8,5% till -9,8%, i Spanien från -2,9% till -10,1%, i Italien från 0,7% till -2,5% och i Grekland från -5,6% till -14,1%.⁶ Periferin blev alltmer skuldsatt samtidigt som euron var den viktigaste orsaken till den katastrofala hanteringen av krisen, som gav bankerna en obegränsad rad billiga lån medan de olika länderna bara fick dyra lån. Slutligen blev det allmänna sättet att lösa krisen en absurd strategi av ”tillväxt med hjälp av radikala

5 Siffrorna är från Jannis Tolios' artikel ”'Euro-drachman', realistisk tillväxt och en progressiv lösning av krisen”, februari 2012, den grekiska webbplatsen ISKRA (min översättning både här och nedan, AK).

6 Källa: OECD.

åtstramningar” och en systematiskt framkallad recession, som i fallet Grekland.

Euron: illa utformad

Under åren innan införandet av euron lyckades de grekiska bankerna öka sina vinster, främst genom att kraftigt utvidga sin verksamhet i länderna på Balkan och i Turkiet. Men denna expansion återspeglades inte i de små och medelstora grekiska företagens vinster. Ändå är det uppenbart att euron var och fortfarande är den grekiska borgarklassens främsta alternativ, eftersom euron gav dem en avgörande fördel i konkurrensen med grannländerna. Den verkade tillförsäkra dem rollen som underordnad imperialistisk partner till Europas centrum på Balkan och i regionen i stort. Enligt Lapavitsas ”befinner sig [de grekiska bankerna] nu i en mycket osäker situation eftersom de har en stor andel statsobligationer, är utsatta för de medelstora och små företagens ökande risker, och är beroende av lån från ECB för vilka de behöver garantier från den grekiska staten. I grund och botten överlever de med hjälp av konstgjord andning.”⁷

Den nuvarande (memorandum-) politiken för att lösa krisen måste anses ha misslyckats, och om den fortsätter kan den bara leda till en förvärring av den redan överhängande katastrofen. Lapavitsas, som sedan 2010 har rekommenderat att Grekland ska dra sig ur eurozonen, säger att inte heller Portugal och Spanien har någon framtid inom euron och snart kommer att tvingas återgå till sin egen valuta. Men när man frågar honom vad alternativet är, svarar även han att ”utan en Marshallplan har periferin inte en chans att överleva”.⁸ Men enligt honom skulle detta förutsätta att Tyskland gör en avgörande förändring av sin politik, eftersom de tyska bankerna och storföretagen gagnas av den nuvarande exportinriktningen, även om de gör det på bekostnad av den tyska befolkningen och hela valutaunionen.

Även Michel Husson ger en dyster bild av situationen, och påpekar att misslyckandet var möjligt att förutsäga redan innan euron infördes: ”Frukten var redan angripen av mask, och det av en grundläggande orsak som gick att förutse: ingenting varken i teorin eller praktiken stöder antagandet att valutabegränsningar skulle garantera en verklig sammanstrålning [konvergens] mellan länderna i Europa (Husson, 1996). Den gemensamma valutan antas förverkliga en homogen enhet som den sedan förmodas bidra till (Husson, 2001). Med tiden kommer införandet av eurosystelet troligen att framstå som ett fruktansvärt misstag som härrörde ur en dogmatisk, faktiskt neurotisk, blindhet och hursomhelst en fullständig oförståelse för hindren för en verklig europeisk enhet. Idag har eurozonen blivit världsekonomin svaga länk, och vi kan till och med säga att Europa håller på att sluka sina egna barn. Den politik som förs på europeisk nivå innebär en blind och besinningslös rusning som slungar in hela zonen i en djävulsk spiral av åtstramning och recession. Arbetslösheten stabiliseras på aldrig tidigare upplevda nivåer, och den enda utvägen är en chockterapi som har som mål att riva ner hela den sociala modellen.”⁹

Behovet av tillbakadragande

Lapavitsas besvarar frågan om vilka möjliga alternativ som kan finnas: ”Att lämna euron kommer att bli mycket smärtsamt för Grekland, Portugal och Spanien. Om euron fullständigt faller samman kommer det att innebära en katastrof för Europa. Om de europeiska ledarna fortfarande har något sunt förnuft måste de därför på allvar undersöka hur ett tillbakadragande från euron kan ske på ett så normalt sätt som möjligt.”¹⁰ För att upprepa: *till syvende och sist* är det omöjligt för Grekland och

7 Kostas Lapavitsas, ”Krisen kräver radikala lösningar”, webbplatsen Aristero Vima, 26 oktober 2011. Lapavitsas är professor i ekonomi på *School of Oriental and African Studies* i London. Många av hans artiklar och uppsatser, till exempel de i *The Guardian*, finns tillgängliga på engelska på Internet.

8 Lapavitsas, ”Bara en Marshallplan kan rädda euron”, webbplatsen Aristero Vima, 2 juli 2012.

9 Michel Husson, ”*The political economy of the 'Euro-system'*”, på internationalviewpoint.org.

10 Se not 8.

de andra länderna i periferin att själva lyfta upp sig. De kommer att fortsätta att vara beroende av samarbete med centrum och av deras hjälp.

Men det betyder inte att Grekland själv inte kan eller måste vidta åtgärder för att kasta trojkans diktat och den fördärvliga memorandumpolitiken överbord. Kort sagt måste arbetarrörelsen och motståndet och den grekiska vänstern själv ta initiativ som kan visa på en väg ur den nuvarande röran. Om landet ska kunna återfå några förhoppningar om en utveckling av produktivkrafterna och ekonomisk tillväxt som motsvarar de samhällsliga behoven, och förhoppningar om social sammanhållning och rättvisa, så måste maktbalansen och den politiska inriktningen förändras radikalt. (Vi bortser från frågan om detta går att uppnå i det tillstånd som den grekiska kapitalismen befinner sig idag.)

SYRIZA-ledningens linje under valkampanjen var att envist hävda att Grekland skulle stanna kvar i eurozonen. Detta var omstritt inom SYN och SYRIZA. SYN/SYRIZA:s parlamentsledamot P Lafazanis är en av ledarna för den inte obetydliga minoritetstendensen ”Vänsterströmningen”, och han har sedan länge förespråkat att Grekland ska lämna eurozonen. Samma sak gäller Lapavitsas som också stöder SYRIZA. Det är ytterst osannolikt att SYRIZA:s ledning på något trovärdigt sätt kan fortsätta med samma propaganda. Målet att upphöra med memorandumpolitiken (som SYRIZA:s ledning efter valen i maj visserligen bara lovade att begränsa!) är inte förenligt med att bli kvar i eurozonen. De verkliga utvecklingen har redan sprungit förbi detta propagandalöfte.

Följaktligen kräver en lösning av krisen en plan B som åtminstone skisserats med krav på ett hoppgivande alternativt ekonomiskt och socialt program. Grekland måste i alla händelser avvisa långivarnas krav. Det måste sluta att betala den suveräna skulden* och använda sina tillgångar för att på nytt bygga upp sin sociala och industriella infrastruktur. Det finns två alternativa sätt att avvisa skuldbetalningarna: för det första ANTARSYA:s radikala alternativ att förneka legitimiteten hos samtliga låntagares – och således också trojkans – anspråk. Detta krav motsvarar ockupationsrörelsens paroll på våren 2011 som sa: ”Vi äger ingenting, vi betalar inte, vi säljer inte.” Den andra, mildare, versionen kräver bildande av en revisionskommission som ska se över den suveräna skuldens legitimitet. Den stöds av SYRIZA:s ledning. För enkelhets skull kommer vi under den fortsatta diskussionen att anta detta andra alternativ skulle leda till stora meningsskiljaktigheter med långivarnas krav, eftersom det annars vore meningslöst.

Om alla skuldbetalningar upphör skulle det omedelbart avslöja de grekiska bankernas verkliga läge och göra en nationalisering av dem oundviklig. På så sätt kan kapitalets makt ifrågasättas, i synnerhet om exproprieringen genomförs utan kompensation och under arbetarkontroll, som ANTARSYA kräver. Lapavitsas' förslag är lite mindre radikalt: istället för de vanliga statsobligationerna skulle bankerna kunna få nya lån på ”långsiktiga reelltillgångar med regeringsgarantier till låg ränta. Något liknande skulle kunna göras för att skydda försäkningsfonderna.” Efter att ha blivit offentlig egendom skulle bankerna slutligen ”fungera som hävstång för att omvandla den grekiska ekonomin.”¹¹

Lapavitsas' och Hussons förslag till lösning

Lapavitsas' teorier uppträder här i en sorts mellanzon mellan å ena sidan radikala reformer inom det befintliga ekonomiska och politiska systemet och å den andra en faktisk övergång som har som mål att överskrida dessa begränsningar och bryta med den etablerade samhällsordningen (det vill säga en socialistisk omvandling). Hursomhelst står det klart för honom att hans metod inte är förenlig med eurozonen, och definitivt inte med den form i vilken den har existerat under så många år. Så här besvarar han invändningen mot att SYRIZA vill behålla kvar landet i eurozonen: ”Men SYRIZA accepterar också att det finns en gräns bortom vilken grekerna inte kan uthärda situationen i euro-

* Med **suverän skuld** menas statsskuld i form av obligationer som utfärdats i utländsk valuta – öa.

11 Se not 7.

zonen. Om eurozonen fortfarande kräver tuffare åtgärder kommer SYRIZA att vägra det. I slutändan kommer det att innebära att Grekland lämnar.”¹²

Det borde i varje fall slås fast att ett upphörande av skuldbetalningarna (det vill säga att förklara landet i konkurs, vilket i det nuvarande läget inte kan vara otänkbart för någon), en socialisering och nationalisering av bankerna (inklusive deras vinster och inte bara deras förluster) och Greklands utträde (eventuellt uteslutning) ur eurozonen utgör grundläggande och sammanhängande delar i ett annat sätt att närma sig en lösning på den nuvarande misären. Inget annat är längre möjligt, vilket Lapavitsas' resonemang visar. Svagheten i hans metod verkar vara att den ses som ett program för en möjlig ”vänsterregering” under ledning av SYRIZA, och förblir kvar inom dessa ramar. Han lyckas inte inse den borgerliga statens roll och behovet att utveckla dubbelmaktstrukturer genom en självorganisering av de utsugna och förtryckta. Den härskande klassen och dess förtryckande statliga organ kommer inte att stå överksamma om en framtida regering gradvis försöker ta kontrollen över bankerna, produktionsmedlen och samhällets rikedomar. Dessutom har det visat sig att SYRIZA:s strategi helt enkelt inte ser det som sitt mål.

Hussons förslag till lösning är ännu mindre övertygande än Lapavitsas'. Det förnekar att ett stopp för skuldbetalningarna och en nationalisering av bankerna har något samband med att Grekland lämnar eurozonen. Husson skriver: ”För att komma ur denna återvändsgränd finns det en utväg som skulle innebära ett ensidigt brott med det existerande Europa i namn av ett annat projekt för kontinenten. Här kan vi tala om ett övergångsprogram som kombinerar ett förkastande av eurosystemets regler med en vilja att sprida alternativa erfarenheter till zonen i sin helhet. Vi väntar inte på att det mirakulöst ska uppstå ett 'gott' Europa och antar istället en 'utvidgning av skyddet' i form av att skydda erfarenheterna av sociala omvandlingar samtidigt som vi föreslår att de utvidgas. Det är detta sätt att närma sig frågan som ligger bakom den krisplan som SYRIZA lagt fram inför de grekiska valen den 17 juni 2012. Den koncentrerades kring följande tre punkter: 1. Upphäv memorandumet och alla åtstrammingsåtgärder och genomför motreformer; 2. Nationalisera bankerna; 3. Skuldmoratorium för att identifiera och stryka den illegitima skulden.”¹³

Detta är ett missförstånd: före 17 juni föreslog SYRIZA:s ledning varken att ”alla” åtstrammingsåtgärder skulle upphävas eller att bankerna skulle nationaliseras utan bara att de skulle ”kontrolleras”. När Husson talar om Greklands ”illegitima” skuld bör han förklara vilka av de skuldfordringar som banker och andra långgivare kan ställa som kan anses vara ”legitima”. Om Husson anser att ett grekiskt utträde ur eurozonen är en nationalistisk avvikelse så behöver han förklara vad Grekland annars kan göra under de nuvarande förhållandena som framtvingats av trojkan. Han lämnar också frågan öppen om en lösning av krisen är möjlig inom kapitalismens ramar, när han i slutet av sin artikel skriver: ”Principen om ett Europa grundat på solidaritet är förvisso oförenlig med en ren (!) kapitalistisk logik.”

KKE:s ”upprop”

I början av september utfärdade det grekiska kommunistpartiets (KKE) centralkommittés politiska byrå ett ”upprop” som på ett märkligt sätt avvisar både den nya grekiska regeringens (ND, PASOK, DIMAR) men också SYRIZA:s ”enkelriktade euro”, och en statsbankrutt kombinerat med att lämna eurozonen. KKE:s ledning föreslår en ”arbetar- och folkmakt” genom att upprätta en ”folkregering” och omvandla storfinansens nuvarande ägande (storföretagen, alla transportmedel, jorden) till ”offentlig egendom”. Detta är, utifrån KKE-ledningens synvinkel, så att säga den socialistiska revolutionens program, åtminstone i propagandistisk form. KKE:s ledning hänvisar till de tidigare ”reellt existerande” socialistiska länderna och skriver: ”Arbetar- och folkmakten gav mycket till folken i de socialistiska länderna. Den löste problem på ett sätt som arbetarna i de kapitalistiska

12 Se not 8.

13 Se not 9.

länderna bara kan drömma om. Vi [uppenbarligen menar man här KKE:s ledning själv] lär oss av de försummelser (!) som ledde till en kontrarevolution och störtandet av socialismen.”¹⁴

KKE:s ledning förklarar inte vilka mellanliggande steg eller strategi som kan leda fram till en tillämpning av denna ”arbetar- och folkmakt”. Målet hänger i luften, vilket troligen är orsaken till att KKE:s ledarskap inte anser det nödvändigt att besvara frågan om deras ”arbetar- och folkmakt” kan upprättas samtidigt som man behåller euron. Om svaret är ”nej”, betyder det då inte att Grekland måste återgå till drachman?

Men KKE:s upprop påpekar att detta alternativ också skulle vara skadligt: ”En statsbankrutt och utträde ur euron skulle leda till en kraftig prisökning på den stora mängden importerade varor och en dramatisk minskning av arbetarnas köpkraft. I båda fallen [alltså: även om landet blir kvar inom eurozonen] är det oundvikligt med skattehöjningar och en avsevärd nedskärning av landets tillväxtmöjligheter. Vissa delar av kapitalistklassen vill dra nytta av ett grekiskt utträde ur eurozonen eftersom de därefter kan investera mindre kapital i ett land med en devalverad valuta och med bulgariska löner.” Detta perspektiv är förvisso inte uteslutet om Grekland återinför drachman utan att kapitalets makt ifrågasätts. Motsägelserna i KKE:s uppfattning är uppenbara.

ANTARSYA och utträdet

ANTARSYA som är en allians med omkring 10 organisationer och den viktigaste gruppen inom den antikapitalistiska revolutionära vänstern för fram de främsta beståndsdelarna i ett verkligt övergångsprogram för konfrontationen mellan klasserna. Dess taktik syftar till att besegra kapitalismen med hjälp av utomparlamentarisk kamp, utveckling av de utsugnas och de förtryckas egen organisation, arbetarmakt och demokrati. Det slutgiltiga målet är att ersätta kapitalismen med ett socialistiskt system. Denna inriktning återspeglas också i ANTARSYA:s uttalanden under valkampanjen, exempelvis i ett centralt upprop innan valen den 6 maj.

De centrala styckena upprepas här: ”Det finns en annan väg! Utan skuld, euro, EU och memorandum! För ett antikapitalistiskt störtande av koalitionsregeringen och trojkan! - Makten och rikedomarna måste övergå i det arbetande folkets händer.” Listan av krav är följande:

- Upphäv omedelbart låneöverenskommelserna, memorandumerna och alla de åtföljande åtgärderna!
- Nej till erkännande av skulden och för att den upphävs.
- Expropria bankerna och storföretagen under arbetarkontroll och utan nationalisering.
- Omedelbar ökning av löner och pensioner. Avskaffa den icke progressiva skatten och alla skattehöjningar.
- Förbud mot avskedanden, fullständigt socialt skydd för arbetslösa. För minskad arbetstid och sänkt pensionsålder. Expropriering av hundratals stängda företag. Återuppta verksamheten i dem under de anställdas egen kontroll.
- Billig mat av god kvalitet tillhandahållen av kooperativ. Plocka bort mellanhänder och storföretag.
- Allmänt arbetar- och folkuppror och antikapitalistisk revolution.

SYRIZA och KKE kritiserar på följande sätt: ”Den parlamentariska vänsterns partier tar inte sitt historiska ansvar. SYRIZA talar om en 'vänsterregering' men vågar inte säga ett ord mot euron och EU. De söker efter allt fler lösningar på skulden med hjälp av överenskommelser med långivarna! KKE är mot skulden och EU men skjuter upp det till... 'folkmaktens' Domens dag som ska uppnås

¹⁴ Upprop från KKE:s CK:s PB, *Rizospastis*, 2 september 2012.

längs den parlamentariska vägen genom att erövra majoriteten i val... De undviker varje öppen politisk konflikt och vägrar fortfarande bidra till ett förenat arbetar- och folkligt uppror. En sådan inställning hindrar kampen. Det är mer än någonsin tidigare nödvändigt med kampenhet för störtandet!”¹⁵

Under valkampanjen lade ANTARSYA stark tonvikt vid behovet att lämna eurozonen och EU. Man kan kritisera det, men naturligtvis inte så mycket på grund av att det är fel att tala om en sådan linje. Däremot bör det inte föras fram som ett centralt krav. Istället borde betoningen bara ligga på det faktum att det är en nödvändig följd av en vägran att betala skulden och nationalisera bankerna, etc, saker som pekar på en väg ut ur krisen. Att lämna eurozonen är utan tvekan genomförbart under kapitalistiska förhållanden, och det har som specifikt mål inte någon övergångskaraktär i socialistisk mening. Dessutom fanns och finns fortfarande starka invändningar mot denna handlingslinje inom det grekiska folket, eftersom det är en mycket komplicerad fråga att återinföra en nationell valuta, och skulle leda till devalvering och inflation. Icke desto mindre är det oundvikligt.

Det är faktiskt Europas framtid som står på spel i Grekland. Solidariteten från resten av Europa, speciellt Tyskland och Frankrike, med den grekiska befolkningens motståndsrörelse måste åtföljas av en kritisk förståelse för det som faktiskt händer i Grekland. Denna solidaritet kan hjälpa till att få till stånd en förändring och därmed en konstruktiv lösning på krisen för Greklands utsugna och förtryckta, det vill säga befolkningens överväldigande majoritet, mot nyliberalism och kapitalism. Det skulle öppna nya framtidsutsikter för ett socialistiskt alternativ i Europa i sin helhet.

15 Från ett upprop från ANTARSYA inför valet 6 maj, publicerat 14 april 2012.